

Startnota: GTI-Limburg

Inhoud

Algemeen kader	2
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) – Operationeel Programma 2014-2020 “Investeren in groei en werkgelegenheid in Vlaanderen”	2
Overzicht prioriteiten	2
Wat is een GTI?.....	3
De GTI Limburg.....	3
Financiering.....	3
Beheersstructuur – de Taskforce SALK als stuurgroep voor de GTI Limburg.....	3
Strategisch kader voor de GTI Limburg	5
Limburg in perspectief: sterkte – zwakte analyse.....	5
Het ‘Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat’ – een strategie voor Limburg.....	6
Projectoproep- en selectieprocedure	7
Bekendmaking	7
Selectieprocedure.....	7
Linken met het Operationeel Programma ESF-Vlaanderen 2014-2020.....	7
Bijlagen	8
Bijlage 1: Eindrapport SALK expertengroep	8
Bijlage 2: Strategisch Actieplan Limburg in het Kwadraat	8
Bijlage 3: Schema selectieprocedure	8
Bijlage 4: samenstelling stuurgroep GTI Limburg (Taskforce).....	8

Algemeen kader

Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) – Operationeel Programma 2014-2020 “Investeren in groei en werkgelegenheid in Vlaanderen”

In het kader van het Europese Cohesiebeleid werd aan het Vlaamse Gewest 173 miljoen euro toegewezen aan EFRO-middelen voor de periode 2014-2020. Ter mobilisering van deze middelen stelde de Vlaamse Regering een Operationeel Programma samen gericht op het investeren in groei en in werkgelegenheid.

Overzicht prioriteiten

Het OP 2014-2020 van het Vlaamse Gewest wil bijdragen tot de ontwikkeling van Vlaanderen als een competitieve, koolstofarme en KMO-vriendelijke economie.

De algemene doelstelling van EFRO Vlaanderen is vertaald in drie (voor de GTI Limburg relevante) prioriteitsassen en specifieke doelstellingen:

1. Onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie

- versterken van onderzoek en ontwikkeling door het opzetten van living labs
- verspreiding van nieuwe technologieën, door het opzetten van specifieke innovatieve demonstratieprojecten (technieken en methodieken)

2. Versterking concurrentievermogen kmo's

- intrapreneurship en nieuwe vormen van ondernemerschap
- ondernemingsvriendelijk klimaat bij lokale en provinciale besturen
- innovatieve bedrijfsmodellen bij kmo's
- kennispotentieel binnen kmo's
- internationaal ondernemersklimaat

3. Overgang naar een koolstofarme economie

- doorgedreven energetische renovatie van bestaande residentiële gebouwen en de verspreiding van innovatieve duurzame bouwtechnieken
- het verbeteren van duurzame stedelijke mobiliteit
- het bevorderen van energie-efficiëntie in KMO's
- het wegwerken van knelpunten inzake hernieuwbare energie

Alle projecten die via de GTI Limburg beroep willen doen op EFRO-financiering dienen te kaderen in één van de bovenstaande prioriteiten en bijdragen tot de realisatie van de indicatoren uit het Operationeel Programma (OP).

Wat is een GTI

GTI is de afkorting voor 'Gerichte Territoriale Investerings'. Het is een nieuw concept dat werd geïntroduceerd door de Europese Commissie in de programmaperiode 2014-2020. Dankzij een GTI kunnen lidstaten een specifieke geïntegreerde strategie ontwikkelen voor een bepaald gebied. Hiervoor kunnen verschillende Europese fondsen, programma's en prioritaire assen worden gebundeld. Via een GTI kan er dus horizontaal gewerkt worden binnen bepaalde regio's.

GTI Limburg

Naar aanleiding van de aankondiging van de sluiting van Ford Genk gaf de Vlaamse Regering de opdracht aan een expertengroep onder leiding van prof. Herman Daems om de economische pijnpunten van de Limburgse regio in kaart te brengen, en een strategie op te stellen waarmee aan deze pijnpunten zou kunnen worden verholpen (cf. bijlage 1). Ter uitvoering van deze strategie keurde de Vlaamse Regering een actieplan goed, het Strategisch Actieplan Limburg in het Kwadraat (cf. bijlage 2). Voor de financiering van een aantal voorziene acties werd in dit actieplan de verbinding gelegd met EFRO-financiering.

Financiering

De Vlaamse Regering legde omgekeerd ook in het EFRO Operationele Programma 2014-2020 'Investeren in groei en werkgelegenheid' de verbinding met het SALK-plan en voorzag een specifieke GTI voor de regio Limburg. De GTI Limburg wordt gefinancierd uit de middelen welke tijdens de Europese Raad van 7 - 8 februari 2013 specifiek werden voorzien n.a.v. de geplande sluiting van Ford Genk voor Limburg (71,9 miljoen €). Van de Europese middelen wordt 45,2 miljoen € geput uit het EFRO en 26,7 miljoen € uit het ESF. Binnen de 45,2 miljoen euro EFRO-middelen is 1,8 miljoen euro voorzien voor het technische beheer, noodzakelijk voor de uitvoering van het EFRO-luik. 43,3 miljoen euro is aldus beschikbaar voor financiering van projecten¹.

Beheersstructuur – de Taskforce SALK als stuurgroep voor de GTI Limburg

De nota aan de Vlaamse Regering van 3 april 2015 betreffende de uitvoering van het Vlaams EFRO – programma 2014-2020 in het kader van het cohesiebeleid (VR 2015 0304 DOC.330/1BIS) legt de beheersstructuur vast voor de GTI's.

Voor elke GTI wordt een stuurgroep voorzien die wordt samengesteld vanuit de triple helix filosofie. Gelet op de reeds bestaande governance-structuur voor het SALK, werd beslist om de SALK-Taskforce als stuurgroep te beschouwen. De Taskforce neemt dus de rol opnemen van de stuurgroep voor de GTI Limburg, in coördinatie met de beheersautoriteit.

Conform de nota aan de Vlaamse regering werden specifiek voor de GTI activiteiten van de Taskforce een voorzitter en onder-voorzitter aangeduid, die de GTI Limburg vertegenwoordigen in het EFRO-Toezichtscmité. Bij mededeling van de Vlaamse regering van 26 juni 2015 werd mevrouw Frieda Brepoels aangeduid als voorzitter, en de heer Marc Vandepuut als ondervoorzitter. Conform de regeling voorzien door de Vlaamse Regering wisselen zij jaarlijks van functie.

¹ Waaronder 4,5 miljoen voor cofinanciering van projecten rond toeristisch ondernemerschap

De GTI-stuurgroep stelt een startnota op waarin, binnen de prioritaire assen van het OP EFRO 2014-2020, projecten en acties worden naar voor geschoven die passen binnen een regionaal geformuleerd strategisch plan. De nota aan de Vlaamse Regering betreffende de uitvoering van het Vlaamse EFRO-programma 2014-2020 schuift voor de GTI Limburg logischerwijze het SALK-plan naar voor als kader voor de binnen de GTI Limburg steunbare acties en projecten.

De projecten en acties die voldoende zijn uitgewerkt en waarvan de sluitende financiering is gegarandeerd, worden gevalideerd door de stuurgroep en ter kennis gegeven aan het Comité van Toezicht. De beheersautoriteit valideert de inpasbaarheid van de voorgestelde projecten in de prioritaire assen van het Operationeel Programma en gaat na of ze voldoen aan de van toepassing zijnde regelgeving. (cf. procedure in bijlage).

Strategisch kader voor de GTI Limburg

Limburg in perspectief: sterkte – zwakte analyse

Het Limburgs economisch weefsel was vorige eeuw volledig opgebouwd rond de steenkoolexploitatie. Het stopzetten hiervan werd opgevangen door een grootschalige economische en sociale reconversie. Dit gebeurde op basis van het "Toekomstcontract", ondertekend op 29 april 1987 tussen de Europese Commissie, de federale en Vlaamse regering en de Provincie Limburg.

Dankzij de gecombineerde inzet van Europese subsidies met Vlaamse en provinciale cofinanciering, werd tijdens deze periode van 25 jaar een belangrijke ontwikkelingsdynamiek gecreëerd, welke leidde tot een sterke groei in tewerkstelling. Deze opwaartse tendens werd recent bruusk onderbroken door de sluiting van de Ford – vestiging, de grootste werkgever in de regio. Maatregelen dienen getroffen om de noodzakelijke voorwaarden te creëren voor het verderzetten van de sociaal - economische dynamiek en het bevorderen van duurzame werkgelegenheid en economisch herstel op lange termijn.

De analyse die door de aangestelde expertengroep werd gemaakt naar aanleiding van de sluiting van Ford belicht een aantal belangrijke pijnpunten van de regio, die deels van structurele aard zijn en die door de sluiting van Ford nog worden versterkt:

- De werkgelegenheid en welvaart staan onder druk: de sluiting van Ford vergroot het reeds bestaande werkgelegenheidsprobleem. De tewerkstelling valt terug op het crisisdieptepunt van 2009 (verlies van +/- 8.000 jobs);
- Een daling van de welvaart dreigt door de stijgende (beroeps)bevolking en dalende productiviteit;
- Beschikbare talent sluit niet aan bij de noden van de arbeidsmarkt: de werkloosheidsgraad is reeds jaren structureel hoger dan het Vlaams gemiddelde en treft vooral laaggeschoolden, jongeren en ouderen. Bovendien kent de Limburgse beroepsbevolking een scholingsachterstand;
- De tewerkstelling in Limburg kent een oververtegenwoordiging in de industrie en voornamelijk in sectoren onder druk (metaal, automotive, petrochemie);
- De Limburgse economie mist innovatiekracht: bedrijven zijn minder innovatief i.v.m. het Vlaams gemiddelde;
- De exportgerichtheid van Limburgse bedrijven neemt af. Bovendien wordt nauwelijks buiten Europa geëxporteerd (in scherp contrast met het Vlaams gemiddelde – 3% t.o.v. 34 % van BBP);
- Het aantal starters daalt: het aantal oprichtingen van vennootschappen daalde de afgelopen jaren t.o.v. een stijging in de rest van Vlaanderen;
- Infrastructuur ondersteunt bedrijven onvoldoende om te groeien: de regio is gebrekkig ontsloten zowel voor personen- als goederentransport (weg/water/spoor) en ontwikkeling van bedrijventerreinen is niet afgestemd op de vraag;
- Problematische financiering van bedrijven.

Daartegenover kan worden voortgebouwd op een aantal sterktes en aanwezige competenties:

- De centrale ligging, vlakbij een aantal economische centra (zoals de haven van Antwerpen en het Ruhrgebied) en omringd door sterk uitgebouwde kennisinstellingen (KU Leuven, TU Eindhoven en U Maastricht);
- Veel mogelijkheden op vlak van logistiek;
- De aanwezigheid van kenniscentra en competenties op vlak van ICT & digitale media, energie,...
- De aanwezigheid van industriële trekkers (maakindustrie);
- Het groeipotentieel door de ondervertegenwoordiging van diensten in de privé-sector;
- Vrijetijdseconomie. Uit de experten-analyse van het economisch weefsel in Limburg (ikv SALK) is gebleken dat Limburg een strategisch voordeel heeft om de vrijetijdseconomie verder en versneld uit te bouwen. De vrijetijdseconomie wordt daarom terecht als speerpuntsector

omschreven in het SALK die substantieel kan bijdragen tot het creëren van blijvende, duurzame en lokaal verankerde jobs, ook voor laaggeschoolden. In 2013 waren er in Limburg al 29.694 jobs in de vrijetijdseconomie (directe en indirecte tewerkstelling), goed voor 8,6% van het totale jobaanbod in Limburg.

Het 'Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat' – een strategie voor Limburg

Om de geïdentificeerde structurele problemen van de Limburgse regio aan te pakken, werd het **“Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat (SALK)”** ontwikkeld. Het SALK formuleert een totaalvisie voor Limburg om het economisch weefsel te verstevigen en de jobcreatie te versterken. Om de welvaartsdaling af te remmen, dient er volgens het plan sterk ingezet te worden op productiviteitsgroei, door middel van meer innovatieve producten en diensten.

SALK bouwt verder op de sterktes en competenties aanwezig in de regio en steunt op 4 pijlers :

- acties op korte termijn met directe impact op de tewerkstelling (versnelde uitvoer van bestaande plannen);
- acties op lange termijn om het economisch weefsel te transformeren, vertrekkend van de bestaande regionale activiteiten;
- acties op lange termijn om het economisch weefsel te transformeren, inspelend op de randvoorwaarden van economische groei;
- centraal gevoerd beleid met lokale accenten en sterke verankering in lokale instellingen;

De acties op korte termijn hebben betrekking op een aantal lopende investeringsdossiers (overheids- en ondernemingsprojecten, sociale woningbouw, knelpunten in infrastructuurdossiers) en initiatieven om de hertewerkstelling van medewerkers van Ford en toeleveranciers te bevorderen. Bij de acties op lange termijn die inspelen op de bestaande activiteiten wordt uitgegaan van het VO² principe (versterken, versnellen en ontwikkelen):

- Versterken: behouden / verder uitbouwen van tewerkstelling op basis van het creëren van juiste randvoorwaarden, in het bijzonder het ondersteunen van innovatie. Hierbij worden initiatieven voorzien op het vlak van het versterken van (slimme) maakindustrie (strategisch kennis- en onderzoekscentrum,...), logistiek met hoge toegevoegde waarde (distributielogistiek, bedrijventerreinen, logistiek poorten,...) en de bouw (bevorderen innovatie,...);
- Versnellen: uitbouwen van tewerkstelling op basis van creëren van juiste randvoorwaarden, in het bijzonder stimuleren innovatie & export, talent, beschikbaarheid kapitaal, actieve acquisitie en aangepaste infrastructuur. Hierbij worden initiatieven voorzien op het vlak van versnellen van innovatieve zorg (nieuwe zorgmodellen, opleidingen, proeftuinen en expertisecentra,...), professionele dienstverlening en vrijetijdseconomie;
- Ontwikkelen: versneld uitbouwen van Unique Selling Proposal en tewerkstelling op basis van creëren van juiste randvoorwaarden, in het bijzonder stimuleren ondernemerschap, ondersteunen O&O, aangepaste infrastructuur, talent, beschikbaarheid kapitaal en actieve acquisitie. Hierbij wordt uitgegaan van initiatieven op het vlak van ontwikkelen van ICT & digitale media, Green energy (uitbouw economische hub rond Energyville,...), cleantech & recycling (ontwikkeling expertisecentrum,...), biotech / medtech, creatieve industrie (uitbouw ecosysteem creatief ondernemerschap,...) en innovatieve tuinbouw (versterking businesscomplex rond tuinbouw, nieuwe niches van tuinbouwproducten,...). Ook de vrijetijdseconomie is een nog verder te ontwikkelen speerpuntsector.

Projectoproep- en selectieprocedure

De projectoproepen voor de GTI-Limburg zullen passen binnen de algemene projectoproep- en selectieprocedures van EFRO-Vlaanderen 2014-2020.

Van de projecten die werden geselecteerd in het SALK-actieplan 2013-2019 wordt ervan uitgegaan dat ze passen binnen de regionale strategie. Op het comité van toezicht van 24 juni 2015 werden de SALK-oproepen reeds opengesteld tot 23 juni 2016 voor projectvoorstellen die kaderen binnen het actieplan 2013-2019 .

De stuurgroep neemt de bevindingen uit evaluaties van het SALK actieplan in aanmerking.

Bekendmaking

De projectoproepen worden gelanceerd op de EFRO-website, waarlangs tevens alle verdere communicatie met betrekking tot de calls zal verlopen.

Na de officiële bekendmaking staat het provinciaal Contactpunt Limburg voor EFRO-Vlaanderen in voor verdere verspreiding van de informatie en begeleiding van projectpromotoren (indien gewenst) bij het indienen van projectvoorstellen.

Selectieprocedure

De indiening gebeurt uitsluitend elektronisch bij het programmasecretariaat te Brussel door middel van een gestandaardiseerd aanvraagformulier op de EFRO-website.

Het programmasecretariaat informeert de GTI-stuurgroep van het resultaat van de toetsing en advisering. De projecten worden ter beslissing voorgelegd aan de Managementautoriteit en ter kennis gegeven aan het Comité van Toezicht.

Deze selectieprocedure is schematisch weergegeven in bijlage.

Linken met het Operationeel Programma ESF-Vlaanderen 2014-2020

Naar analogie van EFRO zullen de ESF-projectoproepen voor de GTI-Limburg passen binnen de algemene projectoproep- en selectieprocedures van ESF-Vlaanderen 2014-2020. De projectoproepen worden gelanceerd via de ESF-website, waarlangs tevens alle verdere communicatie met betrekking tot de calls zal verlopen.

Voorafgaandelijk aan de beslissing door de Managementautoriteit worden de projecten geadviseerd door het Managementcomité van ESF. De resultaten worden teruggekoppeld met de GTI-stuurgroep.

Bijlagen

Bijlage 1: SALK eindrapport expertengroep

Bijlage 2: SALK actieplan 2013-2019

Bijlage 3: Schema selectieprocedure